

ישנם איברים המופקעים מכח סמכותו. אולם כיון שאברהם אבינו התעלה מעל מסגרות הטבע, כפי שהדבר מתבטא היטב בקבלת מצות המילה, הקב"ה השליטו אף על כל שאר איבריו, (עיין "שפת אמת" לך לך תרמ"ו, תרס"ה).

מעשי אבות סימן לבנים

אות זו שנוספה לשמו של אברהם היה בה משום ציון דרך לדורות הבאים אחריו. כל הפרשיות שארעו לאבות לא נותרו בתחומם האישי, אלא השפיעו על צאצאיהם עד לדור האחרון. בכלל זה מצוי גם שינוי שמו של אברהם, שהתבטא בתוספת הה', שיש בו רמז וגם אתגר לכל הדורות, ועל כן מודגש ענין זה גם בפי הדורות הבאים בהבלטה רבה.

במצות המילה שנאמרה לאברהם ולצאצאיו אחריו, זכה אברהם להעמיד את כל האומה שמזרעו במסלול העדיף, המתעלה מעל מסגרות הטבע.

מאותה שעה ואילך, מעשי האבות יהיו סימן לבנים, שגם בפניהם יעמוד האתגר הגדול לא להיסחף אחר הטבע ולא להיגרר לשפל מסלולו. הבנים יצטרכו ללמוד מדרכו של אביהם הזקן כיצד יכול אדם להתאמץ ולקבל שליטה מלאה בכל איבריו, עד ששום כח בעולם לא יהיה מסוגל לנתקם מהקב"ה.

מאברהם ואילך גם כל מסלול קיום ישראל בעולם יתאפיין בעל-טבעיותו. בדרך הטבע לא יכולה הכבשה להתקיים לאורך ימים בין שבעים הזאבים, ואף על פי כן, עם ישראל הוכיח, בעצם מציאותו, שהבלתי סביר הוא חלק מעובדת קיומו. כשם שלידת העם היתה תוך יציאה מהטבע ומסכנת הטביעה שעיומו, כך גם יתמיד מהלך קיומו לדור דורים.

ה' צדיק יבחן

מפרש רחוק

שנינו במסכת אבות (פרק חמישי, משנה ג): "עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ע"ה ועמד בכולם, להודיע כמה חיבתו של אברהם אבינו ע"ה". גדלותו של אברהם אבינו ניכרת לא רק מתוך היותו ראש וראשון למפיצי אמונת האמת, ולא רק ממה שהיה עמוד החסד לדורו ולדורות, אלא גם ובעיקר ממה שהתנסה בעשרה נסיונות, שכל אחד מהם קשה היה מקודמו, ובכולם עמד בהצלחה מירבית.

נחלקו דיעות הפרשנים באופן חישוב עשרת הנסיונות. אלא שמכל מקום נסיונותיו של אברהם אבינו נכללו במספר עשר, ולא במקרה. המספר עשר מסמל שלימות שאין למעלה ממנה, ונסיונותיו של אברהם היו סמל ומופת לשלימות, שלגבוהה מזו לא ניתן היה לצפות.

לא בכדי אמרו חז"ל (בבא בתרא טו, א) כי אברהם אבינו מכונה בתואר "איתן". תכונתו הבסיסית היתה כוחו לעמוד כצור איתן, דבק באמונתו למרות כל נחשולי הנסיונות שעברו עליו. עם כל הקשיים שעמדו בדרכו, לא היה כח שמסוגל היה לפגום באמונתו הבהירה או לשנות מאומה מהתנהגותו הקדושה.

מצאת לבבו נאמן לפניך

מפרש רחוק

בענין העמידה בנסיונות נאמר לאברהם אבינו צווי מיוחד. בהתגלות מיוחדת הורה לו הבורא (בראשית יו, א): "התהלך לפניי והיה תמים", ומשמעות הוראה זו היתה שעל אברהם היה להתמיד להלך בדרכי קונו ולהתאמץ להיות מושלם בכל הנסיונות (רש"י).

הביטוי "היה תמים", המתפרש על חובת ההשתדלות לעמוד בנסיונות, מקפל בתוכו משמעות נרחבת. המושג "תמים" משמעותו "שלם", דהיינו שלא יהיה פגם בעמידה בנסיון. אולם יתר על כן, ההצלחה בעמידה בנסיונות היא אבן הבוחן לתמימות האישיות המתבקשת מן היהודי.

תמימות משמעותה התמסרות מוחלטת אל הבורא ולעבודתו, עד ששום דבר בעולם לא יוכל לנתק את האדם מדבקתו בשכינה. אם עולים על הלב אי אלו ערעורים או הרהורים אחר צו הבורא, אלו ייגנזו וייעלמו עוד בטרם יצוצו על פני השטח, באשר הלב והאדם כולו הינם שלמים לחלוטין עם הקב"ה וכל חייץ ביניהם אל יתאפשר.

לכל אדם מישראל אומרת התורה (דברים יח, יג): "תמים תהיה עם ה' אלוֹקֶיךָ". התמימות הנדרשת מהיהודי בעבודת קונו אין בה כל ניגוד לפיקחות. אדרבה, זוהי ההליכה אחר ההגיון המפוקח הגורס שאין לסור מהוראות הבורא, בין אם אלו מתיישבים על הלב ובין אם לאו. מי שניחן בשכל בריא מבין שלעולם אין לו להשלות עצמו שבהגיונו המצומצם יבין את דבר ה' עד תום. דוקא ההגיון הצרוף מלמד שעל האדם להתאים את עצמו לרצון ה' בכל מקרה. אם נראית סתירה לכאורה בין דבר השכינה לבין השכל, דוקא ההגיון מורה שיש להכניע את הדעת האנושית ודבר אלוֹקֵינו יקום לעולם.

בתחום זה הראה אברהם אבינו דוגמת מופת. אברהם היה ענק הדעת, ומכח הגיונו הבריא בלבד הגיע לשיא בהכרת האלוֹקות. מה שהשכילו פילוסופים וחוקרים להשיג בדעתם אחרי מחקר ומחשבה של שנים רבות, הוא השכיל להבין בהיותו בן שלוש שנים בלבד. להישג כביר זה באמונה הוא הגיע ללא עזרת אב, רב או מורה, ואפילו הקב"ה באותה שעה עדיין לא התגלה אליו. שכלו האיתן הוא שהנחהו לעלות על נתיב האמונה הטהורה, עד שמוכן היה אפילו למסור את נפשו בעבודה.

לפיכך נחשב הנסיון "לך לך", לפי שיטות אחדות, קשה עוד יותר מן הנכונות להישרף על קידוש השם. מבחינה פיסית אין ספק שנסיון "אור כשדים" היווה נסיון קשה יותר, אולם מבחינת ההליכה בתמימות אחר דבר ה' היה בעקירה ממולדתו לעבר הבלתי נודע, מבלי שיצורף לכך נימוק כלשהו, קושי רב יותר.

לאחר הגיעו לארץ ישראל שוב נתנסה אברהם בנסיון הרעב שאילצו לרדת למצרים. לדעת חז"ל היה זה הרעב הראשון בתולדות העולם, ומסתבר שעובדי האלילים שגרו בשכנותו הטיחו בו שהנה אך זה הגיע והחל להטיף לאמונתו, וכבר הכל סובלים בגללו. הרי עיניהם ראו שחייהם היו שלווים, והנה עתה השתנה מזלם וכבר סבלו מחרפת רעב.

בצד לעג השכנים, עובדי האלילים "הנאורים", עלולים היו לעלות בלב אברהם לבטים נוספים. הן הוא הגיע לארץ בפקודת הבורא, ומה טעם עליו

כבר לגלות ממנה מפני זלעפות רעב?! והיכן הן ההבטחות שהובטח שבארץ
הזו הוא יתברך ושמו יתגדל בצורה מפליגה?!

אולם אברהם אבינו לא התלבט ולא עלה בלבו אף לא צל של הרהור
אחר השכינה, ביודעו בבירור כי מיהו האדם שינסה להבין חקר דעת
עליון?! אין לבשר ודם אלא למלא אחר צו הבורא, וכך עשה אברהם.

על הכתוב (תהלים לו, ז): "אדם ובהמה תושיע ה', דרשו חז"ל (חולין ה,
ב): "אמר רב יהודה אמר רב: אלו בני אדם שהן ערומין בדעת ומשימין
עצמן כבהמה". באברהם אבינו התגלמה דרשה זו במלואה. לא היה בעולם
מי שיתחרה באברהם מבחינת הגיונו ושכלו הצרופ, אולם גם לא היה מי
שנכון היה כמותו לבטל דעתו ושכלו בפני צו העליון. לפיכך הכתוב משבח
(נחמיה ט, ח): "ומצאת את לבבו נאמן לפניך". נאמנות ליבו של אברהם
הוכיחה את עצמה בכל הנסיונות ובכל המצבים ושמץ דופי לא נמצא בה.

נסיון העקידה

אלא שנסיון זה והבאים אחריו לא היוו אלא כעין הקדמה לנסיון הגדול
של עקידת יצחק.

כפתיחה לפרשת העקידה כותבת התורה (כב, א): "ויהי אחר הדברים
האלה". אחר איזה דברים דן הכתוב? אמרו חז"ל, דהיינו אחר הסעודה
שערך ביום היגמל את יצחק. בלשונו של רש"י:

אחר דבריו של שטן שהיה מקטרג ואומר: מכל סעודה שעשה אברהם לא הקריב
לפניך פר אחד או איל אחד! אמר לו: כלום עשה אלא בשביל בנו, אילו הייתי
אומר לו זבח אותו לפני, לא היה מעכב.

אכן תשובה ניצחת השיב הקב"ה על טיעוני השטן. סוף המעשה הוכיח
שאברהם אבינו נכון היה להקריב את היקר לו מכל, בשביל לקיים את דבר
ה'. אולם עדיין תמהים אנו, מדוע באמת לא הקריב אברהם אף לא תור
או גוזל אחד לפני הקב"ה? על כרחך למדים אנו שכל מסכת חיי אברהם
אבינו היתה שרשרת ארוכה של הקרבה. גם ללא הקרבת בעלי חיים היתה
התקשרותו לבורא בעוצמה כה גדולה, עד שלא הוצרכה לשום ביטוי נוסף.
[עיקרון זה מתבאר גם מתוך הפירוש הנוסף שהביא רש"י, ובו מושמים
הדברים בפיו של יצחק:

אחר דבריו של ישמעאל שהיה מתפאר על יצחק שמל בן י"ג שנה ולא מיחה,